

AMERIKANSUOMALAISEN TYÖVÄENLIIKKEEN TUTKIMUKSESTA

Amerikansuomalaisen työväenkulttuurin suuria saavutuksia on Virginian (Minn.) Sosialisti-Opera, joka valmistui v. 1913.

FL AUVO KOSTIAINEN, Turun yliopisto

Kuten tunnettua on historiantutkijoiden mielenkiinto viime vuosina suuntautunut hyvin suuressä määrin suomalaiseen siirtolaisuuteen niin naapurimaihin kuin valtamerien taaksekin. Samalla on alettu tutkia myös amerikansuomalaista siirtolaiskulttuuria ja erästä sen omaleimaisimmista osa-alueista, amerikansuomalaista työväenliikettä. Seuravassa pyritään luomaan bibliografinen katsaus tähän historiantutkimuksen alaan, siinä tapahtuneeseen kehitykseen vuoden 1975 loppuun asti ja tulevaisuuden näkymiin.

Amerikansuomalaisten keskuuteen ensimmäiset työväenyhdistykset perustettiin 1890-luvulla ja ensimmäinen työväenyhdistysten keskusjärjestö, Amerikan Suomalainen Työväenliitto Imatra, aloitti toimintansa vuonna 1903. Imatra-liitto perustui nk. porvarilliseen reformismiin, kun samanaikaisesti kansainväliseen sosialismiin perustuva työväenliike sai yhä laajenevaa jalansijaa amerikansuomalaisten keskuudessa. Tätä suuntausta kannattavat suomalaiset työväenyhdistykset liittyivät Yhdysvaltain Sosialistipuolueeseen aluksi yksittäisinä osastoina ja vuonna 1906 perustettiin näille valtakunnallinen keskuselin, Suomalainen Sosialistijärjestö, joka liittyi heti Sosialistipuolueeseen.

Järjestöllisesti seuraava tärkeä muutos amerikansuomalaisessa työväenliikkeessä tapahtui vuosina 1913-1914, jolloin noin 3000 Suomalaisen Sosialistijärjestön jäsentä erosi tai erotettiin ja liittyi syndikalistiseen Industrial Workers of the World (I.W.W.)-järjestöön. Toisen maailmansodan jälkeen suomalaisessa järjestössä tapahtui uusi hajaannus, kun kommunistinen liike alkoi levitä. Radikaalit saivat järjestön enemmistön kannatuksen ja amerikkalaiseen kommunistipuolueeseen Suomalainen Sosialistijärjestö liittyi virallisesti vuoden 1922 alussa. Sosialistipuolueessa pysymistä haluava vähemmistö perusti Yhdysvaltain Sosialistipuolueen Suomalaisen Järjestön.

Onko sitten mielekästä tutkia amerikansuomalaista työväenliikettä? Vastaus tähän selvinnee, kun tarkastelussa otetaan avuksi muutamia lukuja. Pohjois-Amerikkaan siirtyi 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun aikana yli 300 000 suomalaista. Vuoden 1910 väestönlaskennan mukaan suomalaisen väestön lukumäärä Yhdysvalloissa oli noin 208 000. Heistä kuului Sosialistipuolueeseen vuonna 1913 lähes 13 000 eli noin 5 %. Prosentuaalisesti luku ei tietystikään ole suuri, mutta on otettava huomioon, että mainitut lähes 13 000 puoluejäsentä olivat aikuisväestöstä.

Amerikansuomalaisten merkitystä Yhdysvaltain poliittiselle työväenliikkeelle voidaan tutkia tarkastelemalla amerikansuomalaisten suhteellista osuutta valtakunnallisissa järjestöissä. Niinpä 1910-luvun alkuvuosina suomalaiset olivat selvästi suurin vieraskielinen ryhmä Yhdysvaltain Sosialistipuolueessa. Jos tarkastellaan sosialistien osuuksia muiden siirtolaisryhmien joukossa, tulee sosialistien osuus amerikansuomalaisten keskuudessa entistä merkittävämmäksi. Kuten edellä on mainittu, kuului amerikansuomalaisista Sosialistipuolueeseen noin 5 %, saksalaisten kohdalla vastaava luku oli 0,2 promillea, juutalaisten 0,1 promillea, italialaisten 0,06 promillea.¹

Sosialistien ohella amerikansuomalaisten osuus on ollut huomattava myös muissa amerikkalaisen työväenliikkeen ryhmissä. I.W.W.: hen kuului 1920-luvun alussa 5 000-10 000 suomalaista, suhteellisesti ilmaistuna noin 10 % järjestön jäsenistä.

Yhdysvaltain kommunistisessa liikkeessä amerikansuomalaisten osuus on ollut kaikkein merkittävin ja he ovat olleet ylivoimaisesti suurin kansallisuusryhmä. Vuonna 1922 suomalaiset muodostivat 48,5 % Yhdysvaltain julkisen kommunistipuolueen jäsenistä, vuonna 1924 heidän lukumääränsä oli absoluuttisesti suurimmillaan, 7 099 jäsentä eli 40,8 % jäsenistöstä. Tietyillä alueilla Yhdysvalloissa amerikansuomalaiset ovat lähes yksinään muodostaneet puoluejäsenistön.

Myös Kanadassa suomalaiset siirtolaiset ovat olleet poliittisen työväenliikkeen kantavia voimia. Kun sosialistien ja kommunistien ero tapahtui Venäjän vallankumouksen jälkeisinä vuosina, liittyivät lähes kaikki kanadansuomalaiset sosialistit kommunistien riveihin. Mitään tarkkoja lukuja jäsenmääristä ei ole käytettävissä, mutta 1920-luvulla suomalaisia lienee kuulunut Kanadan kommunistipuolueeseen muutamia tuhansia. Kuten Yhdysvalloissa, he olivat täälläkin suurin yksittäinen kansallisuusryhmä.²

Amerikansuomalainen työväenliike tarjoaa näin ollen tutkijalle hyvin monia mahdollisuuksia. Voidaan selvittää syitä suomalaisten suureen osuuteen vasemmistoliiikkeissä, amerikansuomalaisten työväenjärjestöjen syntyä, laajuutta, aatteellista kehitystä, yleistä toimintaa, osuutta amerikkalaisissa laajemmissa järjestöissä jne.

Amerikkalaiset historioitsijat ovat yleensä olleet tietoisia suomalaisten suuresta osuudesta vasemmistoryhmissä. Heidän merkityksensä selvittely on käytännössä kuitenkin jäänyt melko yleisluontoisiin huomioihin.³ Syynä tähän ovat ilmeisesti olleet kielivaikeudet, koska suurin osa amerikansuomalaisia käsittelevästä aineistosta on ollut suomenkielistä.

Amerikansuomalaisen työväenliikkeen tutkiminen onkin jäänyt pääasiassa joko suomalaisten siirtolaisten jälkeläisten tehtäväksi, joille kielivaikeudet eivät ole olleet ylipääsemättömiä tai sitten suomalaisten tutkijoiden

huoleksi. Tutkimukset voidaan jakaa ajallisesti kahteen pääryhmään: ennen vuotta 1963 valmistuneet tutkimukset ja mainitun vuoden jälkeen valmistuneet tutkimukset. Vuotta 1963 voitaneen pitää sopivana rajapyykkinä, koska tuolloin otettiin ensimmäiset askeleet Turun yliopiston yleisen historian laitoksen suomalaisen kaukosiirtolaisuuden historian tutkimusprojektin kehittämiseksi. Mainitulla projektilla tuli olemaan ratkaiseva merkitys koko suomalaisen siirtolaiskulttuurin tutkimiselle.

Ensimmäinen vakava yritys amerikansuomalaisen työväenliikkeen historian kirjoittamiseksi tehtiin jo 1920-luvulla, jolloin Raivaajan silloinen päätoimittaja F.J.Syrjälä laati liikkeen historian.⁴ Se ei luonnollisestikaan ollut tieteellinen tutkimus ja ulottuu 1920-luvun alkuvuosiin. Vuonna 1951 ilmestyi ELIS SULKASEN Amerikansuomalaisen työväenliikkeen historia,⁵ jota on pidettävä alan perusteoksena. Se on varustettu lähdeviittein ja ilmeisesti kirjoittajan pyrkimyksenä on ollut objektiivisuuden saavuttaminen. SULKASELLA on paljon vieraista arvokasta ja yksityiskohtaista tietoa, mitä ei enää muualta ole mahdollista saada. Hänen näkemyksensä on kuitenkin jossain määrin värjätty, erityisesti asennoitumisessa kommunisteihin, johtuen ehkä siitä, että hän joutui erotetuksi kyseisestä ryhmästä 1920-luvulla aatteellisten erimielisyyksien seurauksena.

Amerikansuomalaisen työväenliikkeen jäsenten toimesta on kirjoitettu monia muitakin historiateoksia ja historiiikkeja, mutta ne ovat lähinnä muistelmaluontoisia.⁶ Käsiteltävänä olevalla ajanjaksolla on historian-tutkijoista kiinnittänyt amerikansuomalaiseen työväenliikkeeseen eniten huomiota John I. Kolehmainen. Hänen väitöskirjansa ei varsinaisesti ollut työväenliikkeen tutkimus, mutta käsitellessään Ohion alueen suomalaisia hän joutui perehtymään melko perusteellisesti myös työväenliikkeen toimintaan mainitulla alueella.⁷ Väitöskirjan valmistumisen jälkeen hän kirjoitti lukuisia artikkeleita eri aikakauslehdissä suomalaisesta siirtolaiskulttuurista. Näiden joukossa oli vuonna 1952 julkaistu The Inimitable Marxists: The Finnish Immigrant Socialists.⁸

Amerikansuomalaista työväenkirjallisuutta

Siinä keskitytään tarkastelmaan pääasiassa ensimmäistä maailmansotaa edeltänyttä aikakautta ja esitetään yleisiä huomioita amerikansuomalaisen työväenliikkeen varhaisvaiheista.

KOLEHMAINEN on laatinut puhtaasti työväenliikkeeseen liittyvän Raivaaja-sanomalehden historian vuosilta 1905 – 1955.⁹ Teos antaa arvokasta tietoutta amerikansuomalaisen työväenliikkeen varhaisvaiheista, erityisesti sanomalehdistön synnystä ja tarkastelee sen jälkeen Raivaajan vaiheita työväenliikkeen suuntariidoissa ja yleensä lehden merkitystä suomalaisten siirtolaisten keskuudessa. Raivaajan historia ei ole pelkästään lehden historia, vaan siinä esitetään samalla Raivaajan kustannusyhtiön, Suomalaisen Sosialistisen Kustannusyhtiön vaiheet ja sen yleinen julkaisutoiminta. Melko pahana tutkimuksellisenä puutteena on pidettävä sitä, ettei teoksessa ole lainkaan käytetty lähdeviitteitä.

KOLEHMAISEN ja HILLin yhteistyössä laatima Wisconsinin suomalaisten historia¹⁰ sisältää melko paljon amerikansuomalaisen työväenliikkeen historiaa; erityisesti taloudellisia taustatekijöitä on käsitelty perusteellisesti. Teoksessa on myös luettelo Wisconsinissa toimineista suomalaisten perustamista yhdistyksistä.

KOLEHMAISEN käsialaa on myös toistaiseksi ainoa amerikansuomalaisten julkaisemasta kiejällisuudesta laadittu bibliografia.¹¹ Se on vuodelta 1947, joten uudistettu laitos olisi ilmeisen tarpeellinen. Siinä on luetteloitu myös kunnioitettava määrä työväenliikkeen julkaisemaa kirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtiä, aiheesta kirjoitetuista artikkeleista jne.

Puhtaasti amerikansuomalaisen työväenliikkeen historiaa käsittelee ARNE HALONEN tutkimuksessaan *The Role of Finnish-Americans in the Political Labor Movement*.¹² Aiheen käsitteily ei kuiten-

kaan ole täysin objektiivista. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, että hän kuten edellä mainittu Sulkanenkin joutui karkotetuksi kommunistien riveistä. Paikoitellen tuntuu lisäksi siltä, että tutkimus on lähinnä muistelmateos.

Osuustoiminta on amerikansuomalaisten keskuudessa ollut aina suosittua. Pian sen jälkeen kun ensimmäiset suomalaiset olivat saapuneet Amerikkaan, he perustivat ensimmäiset osuustoiminnalliset yritykset. Varsin yleisiä olivat nk. poikatalot, osuustoiminnal-

iset asuntolat. Erityisen runsaasti niitä oli pohjois-Minnesotan ja pohjois-Michiganin kaivospaikkakunnilla. 1900-luvun alusta lähtien alettiin myös perustaa osuusliikkeitä. Varsinkin Uuden Englannin ja Keskivalttioiden alueilla niitä oli lähes jokaisella suomalaispaikkakunnalla. Pian muodostettiin myös keskusosuusliikkeitä, joista voimakkain oli Superioria, Wis. pääpaikkanaan pitänyt Keskusosuuskunta.

Osuustoiminta oli lähellä työväenliikettä, joka suosi tällaisten yritysten perustamista. Käytännössä amerikansuomalaiset sosialistit johtivat osuustoimintaa ja sitä pyrittiin käyttämään hyväksi myös aatteellisessa levitystyössä. Kun kommunistinen liike alkoi saada jalansijaa, osuustoimintaliike joutui sosialistien ja kommunistien väliseksi kiistakapulaksi. 1920-luvun lopulla jännitys puhkesi ilmiriidaksi ja seurauksena oli Keskusosuuskunnan hajoaminen: enemmistö kannatti sosialisteja ja lievempää osuustoiminnan sitomista poliittiseen työväenliikkeeseen. "Vasemmisto" erosi Keskusosuuskunnasta ja muodosti oman keskusjärjestön.

Yleensä on sanottu, että osuustoiminta-aatteen levittäminen on ollut amerikansuomalaisten suurin anti Yhdysvalloille. Niinpä huomattava osa amerikansuomalaista työväenliikettä koskevista tutkimuksista on liittynyt osuustoimintaliikkeeseen. Tällaisia ovat KERCHNERin¹³ ja TURNERin¹⁴ tutkimukset. Ensin mainittu on sosiologian väitöskirja, mutta siinä on kuitenkin historiallinen tarkastelutapa. Se keskittyy Suurten Järvien alueelle ja pääasiassa Keskusosuuskunnan toimintaan. TURNER puolestaan on käsitellyt sekä Keski- ja Etelävaltioiden alueen osuustoimintaa. Molemmat tutkijat korostavat osuustoiminnan alkamisen syynä työväestön pyrkimyksiä elinolosuhteidensa parantamiseksi.

Käsiteltävänä olevalta ajalta on lisäksi olemassa joitakin tutkimuksia, jotka sivuavat läheisesti amerikansuomalaista työväenliikettä. Näistä on mainittava ennen muuta A. William HOGLUNDin *Finnish Immigrants in America 1880-1920*¹⁵, jonka hän on valmistanut väitöskirjansa pohjalta. Sinänsä varsin hyvä tutkimus valitettavasti kuitenkin ulottuu vain vuoteen 1920. WASASTJERNAN *Minnesotan suomalaisten historia*¹⁶ käsittelee melko paljon amerikansuomalaisten sosialistien ja I.W.W.:n kannattajien vaiheita.

Eräs mielenkiintoisimmista tutkimuksista on DOBYn sosiologian väitöskirja, joka käsittelee Wäinön, Wis. yhteisön sosiaalista kehitystä ensimmäisen, toisen ja kolmannen siirtolaispolven asenteiden valossa.¹⁷ Wäinö oli melko tyypillinen maatalousvaltainen pieniyhteisö, jossa sosialistien haalilla oli kes-

keinen asema. Tutkimus onkin keskittynyt pääasiassa juuri haalin käyttäjien ja heidän jälkeläistensä asenteiden vertailemiseen. Assimiloitumisprosessi tulee selvästi esiin ja voidaan havaita, miten suuret vastakohtaisuudet vallitsevat ensimmäisen ja toisaalta toisen ja kolmannen polven amerikansuomalaisten poliittisissa ja yhteiskunnallisissa katsomuksissa. Tiettävästi ainoa Suomessa kyseisenä ajanjaksona valmistettu tutkimus, jossa käsitellään amerikansuomalaista työväenliikettä on Osmo T. LINNOILAN tutkielma *Matti Kurikasta*.¹⁸ Se on myös eräs harvoista tutkimuksista yleensä, jotka käsittelevät amerikansuomalaista työväenliikettä. Tämä aihepiiri on LINNOILALLA melko keskeisellä sijalla liittyen Kurikan ihanneyhdyskunnan perustamishankkeisiin.

Kuten edellä esitetystä on voitu havaita, amerikansuomalaiseen työväenliikkeeseen kohdistunut tutkimustyö on ennen vuotta 1963 suoritettu käytännöllisesti katsoen kokonaan Yhdysvalloissa. Mainitun vuoden jälkeen voitane katsoa alkavaksi uusi periodi aiheen tutkimuksessa. Tämä liittyy kiinteästi Turun yliopiston yleisen historian laitokseen, nykyiseen historian laitoksen yleisen historian oppiaineeseen. Tuolloin nimittäin alkoi muotoutua suomalaisen kaukosiirtolaisuuden historian tutkimusprojekti, jonka tavoitteena on suomalaisen kaukosiirtolaisuuden kokonaisuuden kirjoittaminen. Kyseisen projektin puitteissa on vuosien kuluessa kerätty siirtolaishistoriallinen tutkimusarkisto, joka sisältää amerikansuomalaisten yhdistysten (työväenyhdistysten, seurakuntien, raittiusseurojen jne.) pöytäkirjoja ja muuta alkuperäismateriaalia sekä alkuperäisinä että mikrifilmikopioina. Aineistoon sisältyy lisäksi amerikansuomalaisten julkaisemaa kirjallisuutta ja sanoma- ja aikakauslehtiä.

Siirtolaishistoriallisessa tutkimusarkistossa on paljon amerikansuomalaisen työväenliikkeen historiaan liittyvää materiaalia. Niinpä prof. Vilho Niitemaan johtaman tutkimusprojektin piirissä on jo 1960-luvun puolivälissä havaittu, miten hedelmälliset mahdollisuudet tutkimusarkisto tarjoaa amerikansuomalaisen työväenliikkeen historian tutkimiselle. Ensimmäinen tämän aihepiirin töistä oli Eino Olavi KOIVUKANKAAN tut-

kielma Raivaaja-lehden suhtautumisesta Suomeen toisen maailmansodan aikana. ¹⁹

Tämän jälkeen on laadittu useita muitakin opinnäytteitä, jotka liittyvät suoranaisesti amerikansuomalaiseen työväenliikkeeseen. Ritva-Liisa HOVI valmisti vuonna 1969 tutkimuksen amerikansuomalaisista osuuskunnista Neuvosto-Karjalassa 1920-luvulla. ²⁰ Osuuskuntien perustaminen ennakoii 1930-luvun alussa tapahtunutta huomattavasti laajempaa muuttoliikettä Karjalaan - 1920-luvun alkuvuosina siirtyi vain muutamia satoja amerikansuomalaisia rakentamaan sosialismia Neuvosto-Karjalassa. Läheisesti samaan aiheeseen liittyy HOVIN artikkeli amerikansuomalaisten maanviljelyskommunista Etelä-Venäjällä. ²¹ Sekä Karjalaan että Etelä-Venäjän kommuniiin siirtymisen ehdottamana edellytyksenä oli, että lähtevän oli kuuluttava työväenliikkeeseen, mieluummin vielä kommunisteihin.

Seuraavana ilmestyi Ritva JARVAN tutkielma amerikansuomalaisen työväenliikkeen sanomalehdistön syntyvaiheista. ²² Kuten nimestä jo ilmenee, työssä keskitytään sanomalehdistön varhaisvaiheisiin, painopisteen ollessa Raivaajan, Työmiehen ja Toverin perustamisessa. Käsittelyajanjakso ulottuu noin vuoteen 1908. Pääasiassa amerikansuomalaisia sanomalehtiä on käyttänyt lähteenään Varpu LUODESMERI tutkimuksessaan "Hiljan Suomesta tulleitten tutkijakomiteoista". ²³ Mainitut komiteat perustettiin Suomen Sisällissodan jälkeen Yhdysvalloissa ja Kanadassa tarkoituksella tutkia Pohjois-Amerikkaan saapuvia uusia suomalaisia siirtolaisia ja heidän osuuttaan Sisällissodassa. LUODESMEREN tutkimustulosten mukaan komiteat olivat suurimmaksi osaksi kommunistijohtoisia ja niitä perustettiin Yhdysvalloissa 68 eri paikkakunnalle. Komiteat toimivat aktiivisesti pääasiassa 1920-luvun alkuvuosina. Myös Kanadassa on ollut tutkijakomiteoita, mutta LUODESMEREN tutkimus on rajoitettu Yhdysvaltoihin.

Amerikansuomalaisten kommunistisen liikkeen varhaisvaiheita on käsitellyt Auvo KOSTIAINEN lisensiaatintyössään. ²⁴ Siinä keskitytään tarkastelemaan pääasiassa amerikansuomalaisen työväenliikkeen jakaantu-

misprosessia ensimmäisen maailmansodan jälkeisinä vuosina, sen taustatekijöitä ja itse hajaantumista. Erityisesti on kiinnitetty huomiota myös siihen, miksi amerikansuomalaiset olivat taipuvaisia liittymään tähän ryhmään ja heidän vaikutukseensa Yhdysvaltain kommunistisessa liikkeessä.

Kommunistisen liikkeen myöhempiin vaiheisiin liittyy KOSTIAISEN tutkielma Aino Kuusisen, Otto Ville Kuusisen toisen vaimon, oleskelusta Yhdysvalloissa Kommunistisen Internationalin "asiamiehenä" vuosina 1930-1933. ²⁵ Siinä käsitellään Aino Kuusisen Yhdysvalloissa oleskelun syitä amerikansuomalaisten kommunistien ja Yhdysvaltain kommunistipuolueen välisten riitaisuuksien selvittäjänä ja hänen omavaltaisia toimenpiteitään, jotka johtivat lopulta kutsuun palata takaisin Moskovaan.

KOSTIAINEN on tutkinut Suomen Sisällissodan heijastumista amerikansuomalaisten keskuuteen mm. tarkastelemalla Santeri Nuortevan toimintaa 'Punaisen Suomen' edustajana Yhdysvalloissa. ²⁶ Samalta kirjoittajalta on myös valmistunut tutkielma prosessista, jossa alun perin kirkollisten piirien omistama Kansan Opisto Duluthissa, Minn. joutui amerikansuomalaisten sosialistien haltuun ja muutettiin Työväen Opistoksi. ²⁷

Jouni EKONEN on käsitellyt tutkimuksessaan amerikansuomalaisen työväenliikkeen asenteita Yhdysvaltain presidentinvaaleissa 1908-1920. ²⁸ EKONEN tarkastelee paljolti työväenliikkeen sanomalehdistön asenteita amerikkalaisten valtapuolueiden, demokraattien ja republikaanien ohjelmiin ja toimenpiteisiin ja myös Yhdysvaltain ulkopolitiikkaan.

Työväenliikkeeseen liittyy myös Marja-Liisa POHJANVIRAN tutkimus amerikansuomalaisista ja heidän suhtautumisestaan Espanjan sisällissotaan. ²⁹ Hän on pyrkinyt selvittämään amerikansuomalaisten vapaaehtoisten osallistumisen mainittuun sotaan, heidän vaiheensa itse sotatanterella ja myös kotiuttamisen takaisin Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.

Reino KERO on tutkinut amerikansuomalaista työväenliikettä varsinaisen siirtolaisten lähtöön liittyvän tutkimuskohteensa ohella. Hän on käsitellyt amerikansuomalais-

ten suhtautumista Venäjän vallankumoukseen artikkelissaan Santeri Nuorteva ja Oskari Tokoin välisestä kirjeenvaihdosta.³⁰

KERO on myös tarkastellut amerikansuomalaisen työväenliikkeen jäsenten maantieteellistä taustaa Suomessa, eli kysymystä, mistä työväenliikkeen jäsenet olivat kotoisin.³¹ Hänen tutkimustulostensa mukaan amerikansuomalaisten radikaalien keskuudessa olivat lähtöalueina suhteellisesti eniten esillä etelä- ja itä-Suomen teollisuusalueet.

Turun yliopiston lisäksi on myös muissa Suomen korkeakouluissa jonkin verran harrastettu amerikansuomalaisen työväenliikkeen tutkimista. Ennen muuta on mainittava Tero AHOLAN Leo Laukkia käsittelevä työ.³² Siinä selvitetään Laukin toimintaa Yhdysvalloissa ja hyvin suuri paino on hänen aatteellisen perustansa ja sen muuttamisen tutkimiseen.

Samanaikaisesti kun Suomessa, Ruotsissa ja muissa Euroopan maissa on historian-tutkijoiden piirissä alettu tuntea yhä suurempaa mielenkiintoa siirtolaisuusilmiötä kohtaan, on myös Yhdysvalloissa ja Kanadassa herännyt kiinnostus samaan aiheeseen. Lie-nee kuitenkin niin, että mielenkiinto aihepiiriin syntyi ensin Euroopassa ja sitten Amerikassa. Tähän liittyy myös siirtolaisuuteen erikoistuneiden arkistojen perustaminen: Suomessa Turun yliopiston yleisen historian laitoksen yhteyteen, Ruotsissa Växjön Emigrantinstitut ja Yhdysvalloissa the Immigration History Research Center St.Paulissa, Minn. Lisäksi on muistettava, että Hancockissa, Mich. sijaitsevan Suomi-Opiston arkistoihin on jo kauan kerätty pääasiassa amerikansuomalaisten seurakuntien ja raittiusseurojen materiaalia.

Amerikkalaisten historiantutkijoiden keskuudessa mielenkiinto amerikansuomalaista työväenliikettä kohtaan on siis virinnyt erityisesti viime vuosina. Tutkijoina ovat esiintyneet ennen muuta suomalaisten siirtolaisten jälkeläiset kolmannessa ja neljännessä polvessa. Osuustoimintaan kohdistuneista tutkimuksista on mainittava ennen muuta KARNIN väitöskirja osuustoimintaliikkeen kehityksestä keskivaltioiden alueella.³³ Hän on keskittynyt paljolti aatteellisen puo-

len tarkasteluun eli miten osuustoimintaliikettä käytettiin hyväksi aatteellisessa levitystyössä. Erityisen mielenkiintoinen tutkimus on kommunistisen liikkeen kannalta, sillä siinä käsitellään osuusliikkeiden hajoamista 1920-luvulla aatteellisten ristiriitojen seurauksena ja uuden "vasemmistolaisen" keskusjärjestön luomista.

Amerikansuomalaisten sosialistien ja "kirkollisten" välisiä ristiriitoja on tarkastellut Arthur PUOTINEN.³⁴ Hän on käsitellyt myös yleisiä työväestön elinolosuhteita Keskilännen kaivosalueilla vuosisadan vaihteen tienoilla ja työväenliikkeen nousua amerikansuomalaisten keskuudessa.

Siirtolaishistoriaan tunnetun mielenkiinnon kasvun myötä on järjestetty kansainvälisiä konferensseja, joissa uusia tutkimustuloksia on julkistettu. Vuoden 1974 huhtikuussa järjestettiin Duluthissa, Minn. kansainvälinen historiantutkijoiden kokous, joka keskittyi amerikansuomalaisten vaiheisiin.³⁵

Duluthissa kuultiin useita esityksiä amerikansuomalaisesta työväenliikkeestä ja sitä läheisesti sivuavista asioista. Matti E. KAUPS käsitteli Suurten Järvien alueella kaivosteollisuuden palveluksessa olevien suomalaisten väestörakennetta vuosina 1864-1905.³⁶ Arthur PUOTINEN tarkasteli läheisesti edellä mainittuun väitöskirjaansa liittyvää aihetta, vuoden 1913 lakkoliikettä Ylä-Michiganin Kuparisaarella³⁷ ja Michael KARNI Keskusosuuskunnan sisäisiä suuntataisteluita 1920-luvun lopulla.³⁸ Myös Arnold ALA-SEN esitys liittyi osuustoimintaan, sillä hän esitti tutkimustuloksensa suomalaisten osuuskauppaliikkeiden levinneisyydestä Michiganin, Minnesotan ja Wisconsinin osavaltioissa vuosina 1903-73.³⁹

Douglas J. OLLILA on ottanut tutkimusaiheekseen amerikansuomalaisten toiminnan I.W.W.-liikkeessä. Hänen Duluthissa esittämänsä alustavat tutkimustulokset koskettelivat lähinnä I.W.W.:n kannatuksen leviämistä pohjois-Minnesotan suomalaisten kaivostyöläisten keskuudessa 1910-luvulla.⁴⁰ Michael PASSIN tutkimus käsitteli Yhvaltain länsirannikon suomalaisia kalastajia ja kalanjalostusteollisuuden työläisiä ja heidän työtaistelujaan 1800-luvun lopulla.⁴¹

Duluthin konferenssissa oli historiantutkijoita myös Suomesta ja lähinnä Turun yliopiston yleisen historian laitokselta. Samalla tämä konferenssi oli osoitus hyvästä tutkimusyhteistyöstä, mikä on muodostunut Turun yliopiston ja Minnesotan yliopiston välille. Työväenliikkeeseen liittyviä aiheita käsittelevät Auvo KOSTIAINEN, joka tarkasteli amerikansuomalaisten kommunistien ja emäpuolueen välisiä ristiriitoja⁴² ja Reino KERO, joka esitteli alustavia tutkimustuloksiaan 1930-luvun alussa pohjois-Amerikasta Neuvosto-Karjalaan tapahtuneesta muuttoliikkeestä.⁴³ Tuolloin useita tuhansia amerikansuomalaisia siirtyi Kanadasta ja Yhdysvalloista Karjalaan.

Amerikansuomalaista työväenliikettä Yhdysvaltojen osalta on sivuttu useissa teoksissa. Näistä mainittakoon Armas K.E.HOLMION Michiganin suomalaisten historia.⁴⁴ ARRA:n Illinoisten suomalaisista kirjoittaman vastaavan teoksen⁴⁵ suurena puutteena on sen hyvin vaatimaton dokumentointi.

Kanadansuomalaista työväenliikettä on toistaiseksi tutkittu hyvin vähän. Aihetta sivuvaan uudempiin tutkimuksiin kuuluu kanadansuomalaisen SILLANPÄÄN tutkimus Sudburyn alueen suomalaisista.⁴⁶ Se pyrkii olemaan nimenomaan "poliittinen ja sosiaalinen historia", mutta lähdeaineistoa on pidettävä yksipuolisena. Työväenliikkeen omaa alkuperäisaineistoa ei ole juuri käytetty, esim. pöytäkirjat puuttuvat käytännöllisesti katsoen kokonaan. Kanadansuomalaisen sanomalehdistön tarjoamia mahdollisuuksia lähteenä ei ole myöskään käytetty hyväksi.

Viime vuonna ilmestyi rovasti Yrjö RAIVION kanadansuomalaisten historian ensimmäinen osa.⁴⁷ Kirjasta on huomattavan suuri osa omistettu työväenliikkeelle, mutta aiheen käsittelyssä on havaittavissa tendenssiä. RAIVIO ei myöskään ole juuri käyttänyt kanadansuomalaisen työväenliikkeen omaa alkuperäisaineistoa.

Arja HIMANEN on tutkinut kanadansuomalaisen sanomalehdistön kehitysvaiheita toiseen maailmansotaan asti.⁴⁸ Työ käsittelee koko sanomalehdistöä, mutta varsin huomattava osa siitä on kanadansuomalaisen työväenliikkeen ja sen lehdistön historiaa, koska tietyt lehdet ovat olleet melko hallitsevassa asemassa.

Tällä hetkellä amerikansuomalaisen työväenliikkeen tutkimusta harjoitetaan ennen muuta Turun yliopiston historian laitoksen ja Minnesotan yliopiston siirtolaishistorian tutkimuskeskuksen piirissä. Luonnollisen lähtökohdan tutkimuksille antavat mainittuihin paikkoihin kerätyt arkistot.

Aihepiiristä onkin tekeillä useita tutkielmia. Tarkempaa selvitystä kaipaavat ennen kaikkea amerikansuomalaisen työväenliikkeen varhaisvaiheet ja yhteydet Suomen työväenliikkeeseen ja 1930-luvun laman jälkeinen kehitys. Suomalaisten osuus ammattiyhdistysliikkeessä on lähes täysin selvittämättä, sillä tähänastinen tutkimus on keskittynyt pääasiassa poliittiseen työväenliikkeeseen, jossa suomalaiset ovat olleet varsin näkyviä. Ammattiyhdistysliikkeessä suomalaiset eivät voineet mitenkään eristäytyä omaksi ryhmäkseen, vaan heidän oli toimittava amerikkalaisten kanssa yhteistyössä. Niinpä lähdeaineisto on löydettävissä varsinaisten amerikkalaisten ammattiyhdistysten materiaalin joukosta.

Paikallisten kuntayksikköjen viranomaisten asiakirjoista selviäisi amerikansuomalaisen vaikutusvalta kunnallispolitiikassa. Huomattavasti lisäselvityksiä vaatisi vielä työväenliikkeen kulttuuritoiminta ja yleensä nk. haalisosialismi. Tähän liittyvät myös monenlaiset seuratoiminnan muodot: näytelmätoiminta, musiikki, yleinen valistustyö, urheilu jne. Työväenliikkeen kustannustoiminta on vain vaillinaisesti selvitetty. Kanadansuomalaisen työväenliikkeen historiaa on tähän mennessä käsitelty useimmiten vain aiheetta sivuten, samoin on asianlaita I.W.W.-liikkeen kanssa. Lyhyesti: amerikansuomalaisen työväenliikkeen historia odottaa uudestaan kirjoittajaansa.

LÄHDEVIITTEET:

- 1) Henry Askeli: Suomalainen Sosialistijärjestö. Kalenteri Amerikan Suomalaiselle Työväestölle 1918. Fitchburg, Mass. s.a., s. 34.
- 2) Ivan Avakumovic: The Communist Party of Canada. A History. Toronto 1975, s. 35.
- 3) Aiheesta ks. esim. seuraavien tutkijoiden teoksia: Paul F. Brissenden: The I.W.W. A Study of American Syndicalism. Second printing of the second 1920 edition. New York 1957. Theodore Draper: American Communism and Soviet Russia. The Formative Period. New York 1960. David A. Shannon: The Socialist Party of America. A History. New York 1955.
- 4) F.J.Syrjälä: Historia-aiheita Ameriikan suomalaisesta työväenliikkeestä. Fitchburg, Mass. s.a.
- 5) Fitchburg, Mass. 1951.
- 6) Esim. William Lahtinen (toim.): 50 vuoden varrelta. Superior, Wis. 1953 ja Leo Mattson (toim) Neljäkymmentä vuotta. Kuvauksia ja muistelmia amerikansuomalaisen työväenliikkeen toimintataipaleelta 1906-1946. Superior, Wis. 1946.
- 7) John I.Kolehmainen: A History of the Finns in the Western Reserve. Ph.D. thesis, Western Reserve University 1937, ks. erit. s. 187-238.
- 8) Michigan History, December 1952, s. 395-405
- 9) John I.Kolehmainen: Sow The Golden Seed. A History of the Fitchburg (Massachusetts) Finnish-American Newspaper Raivaaja (The Pioneer) 1905-1955. Fitchburg, Mass. 1955.
- 10) John I. Kolehmainen and George W.Hill: Haven in the Woods. The Story of the Finns in Wisconsin. Madison, Wis. 1951.
- 11) John I.Kolehmainen: The Finns in America. A Bibliographical Guide To Their History. Hancock, Mich. 1947.
- 12) MA thesis, University of Minnesota 1945.
- 13) Leonard Clayton Kerchner: The Finnish-Dominated Consumers' Cooperative Movement in the North Central States. An Analysis of the Factors Involved in Its Genesis and an Appraisal of the Elements of Strength and of the Weakness in Its Institutional Expression Today. Ph.D. thesis, University of Michigan 1939.
- 14) H.Haines Turner: Case Studies of Consumers' Cooperatives: Successful Cooperatives Started by Finnish Groups in the United States Studied in Relation to Their Social and Economic Environment. New York 1941.
- 15) Madison, Wis. 1960.
- 16) Hans R.Wasastjerna: Minnesotan suomalaisten historia. Duluth, Minn. 1957.
- 17) Harry Rickard Doby: A Study of Social Change and Disorganization in Finnish Rural Community. Ph.D. thesis, University of California, Berkeley, Calif. 1960.
- 18) Osmo T. Linnoila: Matti Kurikan yhteiskunnallinen ja valtiollinen toiminta. Helsingin yliopisto 1933, ks. erit. s. 126-167 ja 316-323.
- 19) Eino Olavi Koivukangas: Amerikansuomalaisen Raivaaja-lehden suhtautuminen Suomeen toisen maailmansodan aikana. Yleisen historian pro gradu-työ, Turun yliopisto 1967. Julkaistu, THArk XX, Turku 1967, s. 129-207 ja Turun yliopiston yleisen historian laitoksen Eripainossarjassa no.2, Turku 1967.
- 20) Ritva-Liisa Hovi: Amerikansuomalaiset osuuskunnat Neuvosto-Karjalassa 1920-luvun alkupuolella amerikansuomalaisten ja neuvostokarjalaisten sanomalehtien valossa. Yleisen historian pro gradu-työ, Turun yliopisto 1969. Julkaistu, THArk XXIV Turku 1971, s. 181-257 ja Turun yliopiston yleisen historian laitoksen Eripainossarjassa no. 12, Turku 1971.
- 21) Ritva-Liisa Hovi: Amerikansuomalaisten maanviljelyskommuuni Etelä-Venäjällä. THArk XXV, Turku 1972, s. 281-301. Julkaistu myös Turun yliopiston yleisen historian laitoksen Eripainossarjassa no. 15, Turku 1972.
- 22) Ritva Jarva: Amerikansuomalaisen työväenliikkeen sanomalehtien syntyvaiheet. Yleisen historian pro gradu-työ, Turun yliopisto 1970.
- 23) Varpu Luodesmeri: Amerikansuomalaisten työväenjärjestöjen suhtautuminen Suomesta vuoden 1918 sodan jälkeen tulleisiin siirtolaisiin. "Hiljan Suomesta tulleitten tutkijakomiteat". Yleisen historian pro gradu-työ, Turun yliopisto 1972. Julkaistu, THArk 29, Turku 1974, s. 63-113 ja Turun yliopiston yleisen historian laitoksen Eripainossarjassa no. 25, Turku 1974.
- 24) Auvo Kostiainen: Amerikansuomalainen kommunistinen liike 1917-1924. Synty ja alkuvaiheet. Yleisen historian lisensiaatintyö, Turun yliopisto 1975.
- 25) Auvo Kostiainen: Aino Kuusinen Kominternin asiamiehenä Amerikassa. THArk 30, Vammala 1975, s. 234-256.
- 26) Auvo Kostiainen: 'Punaisen Suomen' edustus Yhdysvalloissa vuonna 1918. THArk XXVII, Turku 1972, s. 88-119. Julkaistu myös Turun yliopiston yleisen historian laitoksen Eripainossarjassa no. 19, Turku 1972.
- 27) Auvo Kostiainen: Socialism vs. Religion. Finnish Socialists Capture the People's College and Theological Seminary. Unpublished manuscript, University of Minnesota 1974.
- 28) Jouni Ekonen: Amerikansuomalaisen työväenliikkeen suhtautuminen Yhdysvaltain presidentinvaaleihin vuosina 1908-1920. Yleisen historian pro gradu-työ, Turun yliopisto 1973.

- 29) Marja-Liisa Pohjanvirta: Amerikansuomalaiset ja Espanjan sisällissota. Yleisen historian pro gradu-työ, Turun yliopisto 1975.
- 30) Reino Kero: Pessimistin ja optimistin näkemykset Venäjän vallankumouksen onnistumismahdollisuuksista syksyllä 1918. Oskari Tokoin ja Sarteri Nuortevan kirjeenvaihtoa yli Atlantin. THArk XXVII, Turku 1972, s. 59–87. Julkaistu myös Turun yliopiston yleisen historian laitoksen Eripainos-sarjassa no. 18, Turku 1972.
- 31) Reino Kero: The Roots of Finnish-American Left-Wing Radicalism. Publications of the Institute of General History, University of Turku Finland, Nr. 5. Turku 1973, s. 45–55.
- 32) Tero Aalola: Leo Laukki amerikansuomalaisessa työväenliikkeessä. Poliittisen historian pro gradu-työ, Helsingin yliopisto 1973.
- 33) Michael G. Karni: 'Yhteishyvä' or for the Common Good: Finnish Radicalism in the Western Great Lakes Region, 1900–1940. Ph.D. thesis, University of Minnesota 1975.
- 34) Arthur Edwin Puotinen: Finnish Radicals and Religion in Midwestern Mining Towns, 1865–1914. Ph.D. thesis, University of Chicago 1973.
- 35) Esitelmät on julkaistu Siirtolaisuusinstituutin sarjassa Migration Studies C 3. The Finnish Experience in the Western Great Lakes Region: New Perspectives. Editors Michael G. Karni, Matti E. Kaups, Douglas J. Ollila, Jr. Vammala 1975.
- 36) Matti E. Kaups: The Finns in the copper and iron ore mines of the western Great Lakes region, 1864–1905: Some preliminary observations. The Finnish Experience mt., s. 143–155.
- 37) Arthur Puotinen: Copper country Finns and the strike of 1913. The Finnish Experience mt., s. 143–155.
- 38) Michael Karni: Struggle on the cooperative front: The separation of Central Cooperative Wholesale from communism, 1929–30. The Finnish Experience mt., s. 186–201.
- 39) Arnold Alanen: The development and distribution of Finnish consumers' cooperatives in Michigan, Minnesota and Wisconsin, 1903–1973. The Finnish Experience mt., s. 103–130.
- 40) Douglas Ollila, Jr.: From socialism to industrial unionism (IWW): Social factors in the emergence of left-labor radicalism among Finnish workers on the Mesabi, 1911–1919. The Finnish Experience mt., s. 156–171.
- 41) Michael Passi: Fishermen on strike: Finnish workers and community power in Astoria, Oregon 1880–1900. The Finnish Experience mt., s. 89–103.
- 42) Auvo Kostiainen: The Finns and the crisis over "Bolshevization" in the Workers' Party, 1924–1925. The Finnish Experience mt., s. 171–185.
- 43) Reino Kero: Emigration of Finns from north America to Soviet Karelia in the early 1930's. The Finnish Experience mt., s. 212–221.
- 44) Hancock, Mich. 1967.
- 45) Esa Arra: Illinoisin suomalaiset. New York Mills, Minn. 1971.
- 46) Lennard Paul Charles Sillanpää: A Political and Social History of Canadians of Finnish Descent in the District of Sudbury. A Master's Thesis in Political History, Helsingin yliopisto 1973.
- 47) Yrjö Raivio: Kanadansuomalaisten historia I. Vancouver 1975.

On the research of Finnish-American labor movement

AUVO KOSTIAINEN

With the growing interest of historians on the migration phenomena in general, there also emerged enlarging attention on Finnish-American culture. Finnish-American labor movement has, perhaps, attached most interest from other ethnic groups and local and federal officials in the U.S. and Canada. It has been greatly due to the "revolutionary" activities of American Finns: their participation in the socialist and communist parties and in the syndicalist group.

The Finns were the greatest language federation in the Socialist Party of America with about 13 000 members in 1913. They formed more than 10 % of the membership in the I.W.W. In the Workers' Party of America (communist) they in 1922 formed 48.5 % of the membership. In addition, the Finns were almost as important in the Communist Party of Canada.

No wonder the latest research on Finnish-American history has shown vivid interest on the "radical Finns". The research up

to day can be divided roughly into two phases. During the first phase, before 1963, a great deal of the research was done in the United States, the dominating figure being John I. Kolehmainen, who wrote several books and articles on Finnish-American labor movement or referred to it. During this period the attention was for a great deal directed on socialist dominated cooperatives, which is said to have been the most important element the Finns have left to Americans.

In about 1963 there was started in Finland, at the Institute of General History University of Turku, the Project of Finnish Overseas Migration. Within this project large amounts of materials on Finnish-Americans (proceedings, newspapers, literature America-letters etc.) have been collected either as original copies or as microfilms at the University of Turku. They have formed a good source materials for migration research. Accordingly, many studies have been made also on Finnish-American labor movement: the origins of the movement, its social and political background in Finland, the reasons for Finnish-American radicalism, the effects by American conditions, the different organizational forms of the movement and their

development, their role in American radical groups and cultural activities.

At the same time interest on migration-phenomena and ethnicity has grown in America, too. The research archives at the Immigration History Research Center, University of Minnesota, are growing fast and all over the U.S. and Canada several studies are being made on ethnic minorities in North America. The research on Finnish-American labor movement in the U.S. is concentrated at the University of Minnesota, because they have good collections on the topic. Accordingly, there are working several researchers on Finnish-American labor movement.

The topics which have been perhaps least studied up to now are the I.W.W. supporting Finns and the Canadian Finnish radicals in general. Good results could be made in the research on the role of Finnish radicals in the local and state politics, as well as in trade unions. This kind of research can be made only in local and state archives of The United States and Canada. In spite of the growing interest on Finnish-American radicals no up-to date history of Finnish-American labor movement is being written, and that would be the next task for historians.

KESKUSTELUA

ENNUSTUSTEN TOTEUTUMISESTA

Hiukan vastinetta Siirtolaisuus-lehdessä No 4/1975 olleeseen Muuttoliikesymposiumin selostukseen

Lehtenne viime numeroon toimitus on valinnut referoitavaksi prof. Niitemaan pitkistä lopettajaissanoista – joita en ollut tilaisuudessa kuulemaan, mutta jotka olen saanut lukea ääninauhalta litteroituna – sen detaljikohdan, jossa polemisoidaan minun eräissä puheenvuorossa esittämiäni ennustamiseen kohdistuvia epäilyksiä vastaan. Yhteydestään irti reväistynä se ei sellaisenaan kuvasta prof. Niitemaankaan käsityksiä, ja juuri tämän kohdan valitseminen julkaista-

vaksi oli sitäkin oudompaa – ja tarkkaavaista lukijaa suorastaan hämäävää –, kun sitä puheenvuoroani, jota vastaan polemisointiin, ei ole julkaistu. Kun sitä paitsi mainittu puheenvuoro ei ollut valmisteltu, vaan oli improvisoitu vastaus minulle tehtyyn kysymykseen ja kun niin ollen en voinut esittää täsmällisiä faktoja, on välttämätöntä palata asiaan.

Todistuksena yhteiskuntatieteiden kyvyttömyydestä ennustaa edes silloin kun on kysymys mitattavista faktoista mainitsin kaksi väestöprognosia. 1930-luvulla oli yleinen käsitys se, että väkiluvun kasvu useissa Euroopan maissa välittömästi tai pian pysäh-